

Шемякіна Наталія Володимирівна,
кандидат філологічних наук, доцент,
професор кафедри іноземних мов
Національної академії внутрішніх справ

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ НАВЧАННЯ ІНШОМОВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ АУДІЮВАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ

Європейський вибір нашої країни відкриває нові перспективи інтеграції до європейського простору, сприяє зміцненню позицій України у світовій системі міжнародних відносин. У нових умовах розвитку українського суспільства змінюються стандарти вищої освіти в цілому і мовної освіти зокрема. Переосмислюється концепція мовної освіти, у тому числі у галузі іншомовної підготовки майбутніх фахівців у вищих навчальних закладах

Зростання статусу іноземної мови як засобу спілкування позначається не тільки на умовах, але й на змісті навчання, спонукає до пошуку нових підходів, модернізації теоретичної бази побудови системи навчання.

Немає сумніву в тому, що успіх усної іншомовної комунікації у сфері професійного спілкування залежить від того, наскільки точно й повно сприйнята інформація. Отже, існує необхідність навчати здобувачів вищої освіти немовних спеціальностей, зокрема майбутніх фахівців із права, ефективних способів розуміння іноземної мови на слух.

Як свідчить досвід, у немовних вищих навчальних закладах існує ряд суперечностей між проголошеними у стандартах вимогами до формування іншомовної комунікативної компетенції у студентів немовних спеціальностей та обсягом навчального часу, а також рівнем володіння іноземною мовою випускників шкіл, що не забезпечує, на наш погляд, спадкоємності в досягненні рівнів в умовах шкільної та вузівської освіти.

Можна погодитися з думкою про те, що навчання аудіювання здобувачів вищої освіти немовних спеціальностей

буде більш ефективним, якщо: спрямувати процес навчання даному виду мовленнєвої діяльності на формування стратегій аудіювання, що становлять спосіб досягнення мети (розуміння мовлення), обраний свідомо, навмисно і планомірно, і реалізується на основі комбінування знань, навичок і вмінь сприйняття і розуміння іноземної мови на слух [3, с.87].

Аудіювання є складним психолінгвістичним процесом сприйняття, розпізнавання й розуміння мови, який супроводжується переробкою отриманої інформації, що зумовлено лінгвістичним і практичним досвідом реципієнта і передбачає рефлексивну оцінку цієї інформації у внутрішній мові. У сучасній методиці виділяють чотири основних механізми аудіювання: мовний слух, пам'ять, ймовірнісне прогнозування, механізм артикулювання [5, с.78].

Основними методичними прийомами навчання аудіювання є аналіз, синтез, порівняння, конкретизація, імітація, розвиток навичок слухового сприймання та слухової пам'яті, обговорення, дискусія та ін.

Слід зазначити, що на результативність процесу аудіювання впливають такі чинники:

- мовне оформлення аудіотексту (фонетичні, лексичні, граматичні засоби);
- композиційно-сміслова структура аудіотексту, спосіб викладу та предмет мовлення;
- форма мовлення (монологічна, діалогічна, діалого-монологічна, полілогічна);
- умови, в яких відбувається аудіювання (обсяг і якість звучання тексту, індивідуальні особливості голосу мовця, темп мовлення, різноманітність інтонаційних відтінків, незворотність слухової реакції, різні джерела інформації, специфічні лінгвокультурні одиниці інформації).

Процес навчання аудіювання включає декілька етапів.

1. Підготовчо-мотивуючий етап: студентам пропонуються вправи, спрямовані на розвиток умінь орієнтуватися у

мовленнєвій ситуації (визначення теми, змісту аудіотексту за його назвою, планом та ін.).

2. Тренувальний етап: передбачає відпрацювання мовного матеріалу, що міститься в аудіотексті. Можливе використання різноманітних вправ (фонетичних, імітативних, лексико-граматичних, комбінованих, трансформаційних та ін.).

3. Перше прослуховування і контроль спрямовані на формування умінь глобального розуміння повідомлення. Виконуються інформативні вправи (відповіді на питання, спростування твердження та ін.).

4. Друге прослуховування і контроль передбачають прослуховування аудіотексту з установкою на його детальне й критичне розуміння.

Особлива роль належить коригувальним вправам репродуктивного та контролюючого характеру, прагматико-комунікативним вправам (ініціативним, ситуативним, дескриптивним, композиційним, ігровим), спрямованим на розвиток умінь компресії, інтерпретації та оцінки почутого.

Комунікативне аудіювання як вид мовленнєвої діяльності націлене на сприйняття й розуміння усного мовлення при його одноразовому прослуховуванні. У методичній літературі залежно від комунікативної установки виділяються :

- аудіювання з розумінням основної інформації. Цей вид комунікативного завдання передбачає обробку смислової інформації аудіотексту з метою відокремити нове від відомого, істотне від неістотного та ін.;

- аудіювання з повним розумінням змісту або детальне аудіювання. Повне, точне і швидке розуміння усної мови стає можливим у результаті автоматизації операцій сприйняття звукової форми, розпізнання її елементів, синтезування змісту на їх основі;

- аудіювання з вибіркоvim витяганням інформації. Такою інформацією можуть бути важливі аргументи, деталі, ключові слова, приклади або конкретні дані;

- сприйняття на слух і розуміння усного монологічного мовлення, спрямованого на передачу інформації. Цей вид аудіювання найчастіше реалізується при прослуховуванні аудіозаписів літературних творів, інформаційних радіопередач, при перегляді відеофільмів, телепрограм.

Критерії оцінки правильності розуміння аудіотексту є такими:

- повнота, точність і глибина розуміння змісту тексту;
- визначення теми (головної ідеї) ;
- адекватність сприйняття основної інформації смислових частин повідомлення;
- інтерпретація характеристик співрозмовників (соціальних, вікових, психологічних та ін.);
- визначення комунікативних намірів учасників (порада, запит інформації, обмін інформацією).

Високий рівень сформованості аудитивних умінь передбачає уміння максимально повно розуміти зміст аудіотексту, адекватно сприймати соціокультурні та емоційно-експресивні особливості мови мовця, інтерпретувати імпліцитно виражений зміст.

Формуванню аудитивних умінь значно сприяє застосування інноваційних технологій, які підвищують пізнавальну активність студентів, мотивацію їх мовленнєвої діяльності, готовність до сприйняття й розуміння навчального матеріалу.

Список використаних джерел

1. Гончар И.А.Аудирование иноязычного текста как объект лингвистики и методики // Вестник С.-Петербургского университета. Сер. 9. – 2011. – Вып. 4. – С. 118-120.

2.Гончар И.А.Модель обучения аудированию иноязычного текста //МИРС. 2010. – № 1. – С. 86-92.

3.Михина А. Э. К вопросу формирования стратегий аудирования у студентов при изучении иностранного языка [Текст] // Лингвистика и межкультурная коммуникация в современном мире: Материалы международной научно-практической конференции. В 2-х частях. Ч. II. – Чита: Изд-во ЗабГГПУ, 2007. – С. 76-87.

4.Михина А.Э. Новые тенденции в методике преподавания иностранных языков и их отражение в обучении аудированию на современном этапе// Вестн. Бурят. гос. ун-та. Теория и методика обучения. – Улан-Удэ: Изд-во БГУ, 2007. – Вып.10. – С. 204-208.

5.Соловова Е.Н. Методика обучения иностранным языкам. Пособие для учителей - М.: Просвещение, 2002. – 239 с.